

Merjenje različnih vrst odnosov med delodajalci in delojemalci v Evropi: kvantitativna analiza

Uvod

V študiji iz leta 2016 *Opredelitev ključnih parametrov odnosov med delodajalci in delojemalci* so odnosi med delodajalci in delojemalci opredeljeni kot kolektivno in individualno upravljanje dela in zaposlovanja. V njej je oblikovan konceptualni okvir opredelitve odnosov med delodajalci in delojemalci, ki opredeljuje štiri ključne parametre: demokracijo odnosov med delodajalci in delojemalci, industrijsko konkurenčnost, socialno pravičnost ter kakovost dela in zaposlitve.

Izvedena je bila nadaljnja študija, da bi se konceptualni okvir uporabil na nacionalni ravni. Študija vsebuje pregled 45 kazalnikov, ki so orodje za analizo nacionalnih sistemov odnosov med delodajalci in delojemalci v EU. Ta analiza je pokazala, da je pregled, s katerim se meri zapletena stvarnost odnosov med delodajalci in delojemalci v državah članicah EU, dragoceno orodje za primerjalne raziskave ter za oblikovalce politik, socialne partnerje in deležnike na ravni EU in nacionalni ravni.

V študiji so bile poudarjene nekatere težnje v odnosih med delodajalci in delojemalci v Evropi, vključno z različnimi vzorci med državami, ki so zabeleženi v literaturi. Poleg tega so v njej zbrana mnenja strokovnjakov o nadaljnjem razvoju konceptualnega pristopa, izboljšanju kazalnikov in uporabi nabora podatkov za izboljšanje upravljanja dela in zaposlovanja.

Ta študija temelji na teh razpravah in ima tri glavne cilje:

- kritična presoja pregleda, da bi kazalnike tesneje povezali z akterji in postopki na področju odnosov med delodajalci in delojemalci (ob upoštevanju, da na industrijsko konkurenčnost, socialno pravičnost ter kakovost zaposlitve in delovnega mesta vplivajo tudi drugi dejavniki),
- oblikovanje nabora sestavljenih kazalnikov za merjenje uspešnosti držav v okviru vseh štirih parametrov in celotnega sistema,

- razvoj tipologije sistemov odnosov med delodajalci in delojemalci, da bi prispevali k analizi spreminjajočih se teženj in vzorcev sprememb med državami.

Ta študija je v primerjavi s prejšnjo Eurofoundovo študijo bolj osredotočena na demokracijo odnosov med delodajalci in delojemalci. Glede na Eurofoundov analitični pristop je demokracija odnosov med delodajalci in delojemalci osrednji parameter teh odnosov ter najbolj zaželen model upravljanja dela in zaposlovanja. V skladu s tem vsebuje ta študija pregled literature o demokraciji odnosov med delodajalci in delojemalci, raznolikosti med državami in vzorci sprememb.

Ključni vidiki metodološkega pristopa vključujejo uporabo konceptualnih in statističnih meril kakovosti za izpopolnitev obstoječih kazalnikov, in sicer na podlagi okvira evropskega statističnega sistema (ESS) za oceno in zagotavljanje kakovosti ter na podlagi literature. Še en ključni vidik je uporaba metodologije za oblikovanje sestavljenih kazalnikov, ki sta jih razvila Skupni raziskovalni svet (JRC) in Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD), ob zagotavljanju, da se v pregledu in sestavljenih kazalnikih upoštevajo Eurofoundov konceptualni okvir in značilnosti podatkov.

Ozadje politike

Ozadje politike vključuje vpliv gospodarske krize iz leta 2008 in oživitvev političnih pobud EU, katerih cilj je podpiranje zblizevanja k boljšim življenjskim in delovnim razmeram med državami članicami. Predvidena je tudi večja vloga socialnega dialoga na ravni EU in nacionalni ravni.

Gospodarska kriza je negativno vplivala na bruto domači proizvod (BDP), zaposlovanje in socialno enakost v številnih državah članicah. Čeprav so se v mnogih državah razmere na teh področjih izboljšale, še vedno ostajajo gospodarske in socialne razlike.

Sistemi odnosov med delodajalci in delojemalci so od začetka krize v več državah članicah obremenjeni, zlasti zaradi vladnih ukrepov, ki so bili posledica zunanjih pritiskov. Ti vključujejo memorandume o soglasju v zameno za odpis dolga in priporočila za posamezne države, ki jih izda Komisija v okviru evropskega semestra. Na splošno so bili zunanji politični pritiski na institucije za odnose med delodajalci in delojemalci v glavnem osredotočeni na države, v katerih je raven konkurenčnosti sorazmerno nižja. Posledično so nekateri strokovnjaki ugotovili, da so evropski odnosi med delodajalci in delojemalci zaradi krize in političnih odzivov vse bolj skrhani.

Več evropskih organov je izrazilo zaskrbljenost glede učinka reform politike na nacionalne sisteme odnosov med delodajalci in delojemalci, demokracijo teh odnosov ter gospodarske razlike med državami. Posledično se je z ocenami spodbujala in krepila okrepljena vloga EU in nacionalnih socialnih partnerjev v postopku evropskega semestra. Poleg tega je v političnih usmeritvah in sporočilih v okviru semestra vse večji poudarek na socialnih ciljih.

Socialni pristop je bil okrepljen z evropskim stebrom socialnih pravic, ki je obnovil ukrepe politike EU za navzgor usmerjeno zблиževanje življenjskih in delovnih razmer. Steber določa, da ima „socialni dialog [...] osrednjo vlogo pri krepitvi socialnih pravic ter spodbujanju trajnostne in vključujoče rasti“, s čimer ustvarja temelje za prizadevanja za demokracijo odnosov med delodajalci in delojemalci, rast ter enakost.

Ključne ugotovitve

V skladu z Eurofoundovim analitičnim okvirom je študija zagotovila tri dopolnilna orodja za proučevanje dinamike odnosov med delodajalci in delojemalci ter primerjavo spreminjanja nacionalnih sistemov odnosov med delodajalci in delojemalci:

- pregled s kazalniki, ki so boljše povezani z akterji in postopki na področju odnosov med delodajalci in delojemalci ali so pomembni za oceno njihovega vpliva na oblikovanje politik in rezultate na socialno-ekonomskih področjih,
- sestavljeni kazalniki za merjenje uspešnosti držav na področju odnosov med delodajalci in delojemalci kot celote, v okviru štirih ključnih parametrov in podparametrov,

- tipologija sistemov odnosov med delodajalci in delojemalci, ki temelji na uspešnosti in pomembnih značilnostih demokracije teh odnosov.

Dokazi, obravnavani v tej študiji, kažejo, da je potrebna nadaljnja analiza in spremljanje, da bi omogočili skupno razumevanje sedanjih izzivov in uskladili strategije za premagovanje tveganj. Študija vsebuje z vidika socialnih in gospodarskih neenakosti dokaze za pospešene spremembe nekaterih nacionalnih sistemov odnosov med delodajalci in delojemalci ter nobenega jasnega gibanja navzgor usmerjenega zблиževanja. Čeprav se zdi, da razvoj industrijske konkurenčnosti ter kakovosti zaposlitve in delovnega mesta poteka v tej smeri, se težnje na področju socialne pravičnosti razhajajo, medtem ko demokracija odnosov med delodajalci in delojemalci kaže negativne spremembe. Poleg tega so poudarjene razlike med državami, kar pogloblja neenakosti v zvezi z vlogo demokracije odnosov med delodajalci in delojemalci pri upravljanju teh odnosov.

Sklepne ugotovitve

Osnovno načelo Eurofoundovega analitičnega okvira je, da je najbolj zaželena strategija odnosov med delodajalci in delojemalci uravnoteženo prizadevanje za učinkovitost (industrijska konkurenčnost) in enakost (socialna pravičnost ter kakovost zaposlitve in delovnega mesta), ki ga krepita obe strani. Da bi bila strategija učinkovita, morata obe strani industrije razviti skupno sposobnost, da vplivata na odločanje (demokracija odnosov med delodajalci in delojemalci). V okviru razvijajočih se teženj in pospešenih vzorcev sprememb je pomembno imeti natančna orodja, ki omogočajo analizo, razmislek in vzajemno učenje med oblikovalci politik in socialnimi partnerji. Za doseganje uravnotežene strategije za trajnostno rast in enakost so potrebna usklajena prizadevanja vseh deležnikov.

Orodja, ki so jih razvili v tej študiji, so se izkazala za koristna pri analiziranju nacionalnih sistemov odnosov med delodajalci in delojemalci. Njihovo učinkovitost pri razumevanju trenutnih gibanj in izzivov je mogoče preizkusiti le, če se bodo uporabljala v prihodnjih razpravah med deležniki na ravni EU in nacionalni ravni.

Dodatne informacije

Poročilo „*Measuring varieties of industrial relations in Europe: A quantitative analysis*“ (Merjenje različnih vrst odnosov med delodajalci in delojemalci v Evropi: kvantitativna analiza) je na voljo na spletnem naslovu: <https://eurofound.link/ef18033>

Vodja raziskav: Christian Welz

information@eurofound.europa.eu